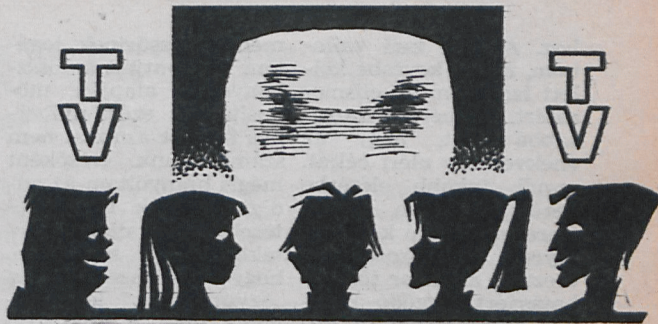

A Kodály énekverseny kecskeméti és debreceni fordulóján Antal Imre különös helyzetbe hozott: az ország nyilvánossága előtt kellett megvallanom, hogy nem tudom kettéválasztani magamban a kritikust és a nézőt, hogy elfogult vagyok és a műsor sikeréért izgulok. Elfogultságom talán menthető: a magyar televíziózás történetében zenei program ekkora figyelemben még nem részesült, s úgy érzem, hogy a három héten át fődíjban, vasárnap este sugárzott énekverseny igen jól szolgálta a zene népszerűsítésének nehéz feladatát. Eleinte azt gondoltam, hogy a műsort főként zenekedvelők hallgatják, — s az is óriási eredmény, ha ezzel a csöppet sem lebecsülendő réteggel meg lehet szerettetni a dal-éneklés nálunk oly sajnálatosan háttérbe szorult műfaját; ha a nagy formák kedvelője megérzi a cizellált műfaj szépségeit, ha felfedezi, hogy miként egy költemény, egy miniatűr, úgy a dal is teljes világot tárhat föl. A verseny első fordulóját után azonban rá kellett jönnöm, hogy nem csupán a zene barátai figyelik a népdalokat, Bartók, Kodály, és a romantikus dalirodalom alkotásait, hanem azok is, akik versenyen kívül (s a tévé „kényszerítő” hatása nélkül) aligha tennék. A Kodály verseny beszédtémává vált; széles körben tárgyalták egy-egy fiatal esélyeit, s közben szinte észre sem vették, hogy fülük hozzászókkott a dalok szépségéhez.

A csitári hegyek alatt...

Ha a verseny nem sikerült volna ilyen jól, sőt ha a nemzetközi verseny igazságos zsürije nem nyilatkozott volna elragadtatottan róla: a figyelem felkeltés, az eseményé emelkedés tényét akkor is örömmel kellene nyugtáznunk. A gondos előkészítés, a döntő forduló bírálobizottságába meghívott világhírű külföldi magyar művészek rangja, az ügyesen adagolt riportok, a tehetséges énekesek (és a kíváló zongorakísérők!) szereplése csakugyan ünnepi fényt adott a sorozatnak.

A tömeges érdeklődés oka minden bizonnyal a verseny-formával magyarázható, s még azt a feltételezést is megkockáztatnám, hogy a táncdalfesztiválhoz hasonló külsőségek is vonzó asszociációkat ébreszthettek a komolyzenétől egyébként idegenkedő tévénézők körében. A kitűnő Kudlik Júlia és az olított légkört teremtő nagyszerű Antal Imre személyéhez nagyonis kötődik a siker, s bizonyos vagyok benne, hogy a nyilvános pontozás (az önmagunk ítéletét-féltését ellenőrző mérce) is hozzájárult a figyelem-

hez. Am be kell vallanom, minél kevésbé kellett izgulnom az elismerésért, minél bizonyosabbá vált, hogy az énekverseny eléri célját, annál inkább előtérbe került bennem Antal Imre provokáló kérdése: egyre határozottabban éreztem a műsor tömeghatásáért aggódó kritikus észrevételeit. A következő fordulóban a képernyőn is elmondhattam, hogy az idegen nyelven énekelt dalszövegek bizony nem segítik a megértést, s a külföldi (és honi) hangversenyek mintájára feltétlenül tájékoztatni illik a négy nyelven aligha beszélő hallgatót, miről is szól a dal. Azt viszont már nem mondtam el, tehát most pótolom, hogy a lapról éneklés követése érdekes ugyan a nézőnek, de az énekesnek e roppant nehéz feladat után nem könnyű folytatni a versenyt; — ebben a fordulóban majdnem valamennyien rosszabbul szerepeltek, mint előtte, vagy utána. (Más kérdés, hogy a tévé nyilvánossága elé nemis való a kínlás; s már a selejtezőben meg kellett volna állapítani, hogy a „blattolás” bizony nem erőssége énekesünknek. Es ha amúgysem változtatott az eredményen, a külön-díjért fakultatíve is lehetett volna versenyezni.)

A kritikus észrevételei a döntő fordulóban már-már tudathasadással fenyegették: muzsikusként pontosan tudtam, hogy a *Ki mit tud?* típusú amatőr-verseny nyel ellenében itt nem ismeretterjesztésről van szó, hogy a nemzetközi versenyszabályok értel-

mében a zsűrinek jogában áll pontjait az összbemérés alapján módosítani, s ezért nyilvános ítéletre azonnal nem számíthatunk. Nézőként mégis hiányoltam az addigi fordulók legélvezetesebb pillanatait, az értékelést, s sajnáltam, hogy megfosztottak az „együttjátás” lehetőségétől. Igaz, a díjkiosztó ünnepségen mindezt korrigálták, mégis jobb lett volna, ha a magyarázatra nem utólag kerül sor. S ha kárpótlásul (és kárpótlás nélkül!) gondosabb rendezéssel találkoznunk: néha a nemzetközi zsűri reagálását is megfigyelhetjük, s nem azon bosszankodunk, hogy a mozdulatlan kamera vagy a zsűri három tagjának fejét mutatja — hátulról, vagy a közönség egy maroknyi csoportját.

A díszhangversenyen az első díjas Tokodi Ilona Kodály népdalfeldolgozását énekelte: A *csitári hegyek alatt* hallatlan sirtak körülöttem, s én úgy éreztem, mintha az egész verseny alatt, a legnagyobb gyönyörűséget e néhány perc szerzte volna nekem.

A *csitári hegyek alatt* más környezetben, másféle előadásban néhány nappal később is felhangzott a tévében: a *Székely fonó* felújítását kísérte nyomon a kamera a „betanulástól a bemutatóig”. Ezt a kitűnő műsortípust a *Sylvia* című balett előadásakor, szinte Seregi László „testére szabva” üdvözölhetük először, s nagyon örülhetünk a folytatásnak. Most mindennek előtt Kodály daljátékának mondanivalóját,

műfaját, zenei hovatarozását kutatta, s nemcsak az ősbemutató légkörét idézte fel, hanem mintegy be is avatta a nézőt a színpadi műhelymunka folyamatába. Az ilyen szándékos „indiszkreció” rendkívül vonzó a közönség számára, s azt hiszem e módszernél keresve sem találhatnánk különöbket a mű és a felújítás propagálására: a szoba- és a színpadi próba, a zongora-, majd zenekari kíséretes megszólalás az előkészítés fázisait érzékeltetve csínál kedvet az élő előadás megtekintéséhez. Nagyon valószínű, hogy sokkalta több anyagot vett fel a televízió, mint amennyit végül hasznosított, — éppen ettől a nagyvonalúságtól olyan spontán, olyan „eliesett” a különböző mozzanatok sorozata. A rendezői és zenei előkészítést természetesen csak villanásszerűen kísérheti végig a dokumentumfilm eszközeivel élő műsor, annál is inkább, mivel készítői nagyon helyesen ügyeltek arra, hogy a mű „slágerei” közül is felcsendüljön néhány. A magam részéről a legélvezetesebbnek azokat a részeket találtam, amelyek a *Székely fonó* zenetörténeti hátterét elevenítették föl: Tóth Aladár kritikája, Kodály Zoltánné gyermekkori emlékéi s mindenekelőtt Pálló Imre ízes szavai az alkotás lényegébe világítottak, érzékeltették a mű nagyságát, hitelesítették értékeit. Így emelkedett e kedvcsináló műsor a tévé Kodály ünnepeinek jelentős állomásává.

FEUER MÁRIA